

Iz burkaste preteklosti Mihe Gorenjskega.

(Spisuje Tine Brdnik.)

Gola resnica je, da sliši na ime Miha. Kako pa se piše, to ni tako važno za naš namen. Za časnik si je sam izvolil priimek »Gorenjski«. Stanuje pa na kranjsko-koroški meji. Predno je zadržala železnica po Gorenjskem, bil je med glavnimi poštarji na Kranjskem.

Valovi življenja so mene pripljuskali v njegovo bližino. Večkrat mi je Miha že pripovedoval raznovrstne dogodbe iz burkaste svoje preteklosti. Večina jih je tako zanimivih, da pač zaslužijo biti objavljene. To pa s prenašenimi lastnimi imeni, kolikor je ravno treba. Ako naju Bog ohrani pri zdravju, razglašala jih bova polagoma, da se po možnosti zabava ž njimi Slovenec v bližini in daljini, da se ž njimi kratkočasi »dom in svet«.

I. Zagrenjena ljubezen.

Rudolf Tanki so ga nazivali. Tudi ko bi se bil pisal »Kratki« ali »Nizki«, ne bilo bi to v nikakem nasprotju z njegovo zunanostjo. Če tudi pa je nosil slovensk priimek, vendar ni bil niti po jeziku, niti po mišljenju Slovenec. Njegovi pradedje so menda pač bili slovanskega pokolenja; vsaj tako bi človek sodil po pisanju junaka našega, ki smo ga nazivali že kar v prvi vrsti polnim imenom. Stanu njegovega nismo s pisanjem vred naznanili, torej bodi omenjeno tukaj, da je bil poštni odpravnik v tistih letih, ko na Gorenjskem še ni bilo železnice.

Le nemščino je tolkel naš Rudolf Tanki, sin sodnijskega uradnika Podkloštrom v Gorotanu. Poštnim uradnikom med Slovenci slovenščina takrat ni

bila tako neobhodno potrebna, kakor dandanes, ko se že od vsacega odpravnika, oziroma odpravnice zahteva, da mora biti slovenščine vešč v pisavi in v govoru!

Če tudi ne uradnim potom, zadene pa človeka vendar v zasobnem občevanju lahko nepravilna ali še celo nesreča, da mu je ravno neznanje drugega deželnega jezika osodepolno.

Da, osodepolno! Ravno naš Rudolf Tanki je to skušal prebitko sam na sebi. Njegov gospod je znal to njegovo nedostatnost porabiti v obilni meri. Kako pa je bilo? Tako-le. Pol ure od nekdanje poštne hiše leži priprosta vas imenom Rateče. Ljudstvo ima svoje posebnosti v noši in govorici. Če tudi tako blizo drugih Slovencev proti jugu in tudi le pol ure od nemških (boljše ponemčenih) Fužin, zaznati je mnogo slovenskih posebnosti tudi v narodnih običajih, še več pa v zategovanju posameznih izrek. Pa še neko posebnost zapazi zlasti tujec v Ratečah. To so Ratečanke same s svojimi izredno pravilnimi, lepimi obrazi.

Mladi naš Rudolf se je na nekem sprehodu v Rateče zagledal v črnooko Lenčico. Njena lepota ga je tako omamila, da je pri tej priči sklenil sam pri sebi: ta, ali pa nobena! Natančno si je zapomnil, proti kateri hiši jo pelje pot. Ona se takrat pač še zmenila ni za gosposkega človeka, ki je po vasi stopical za njo.

Fantič začne kmalu zahajati v njeno hišo, če tudi se ne more ž njo zmeniti prav o nobeni reči. Zahaja pa vedno pogosteje, tako, da s tem zanemarja skoraj svoj odpravniški posel. Poštar ga

nekega dne opomni, da to nikakor ne kaže, marveč naj ji s pisanjem skuša dopovedati svoje misli.

S tem predlogom je Tanki tudi zadovoljen. Še ta večer zloži in odpošlje prav ljubeznjivo pisemce svoji prihodnji nevesti. Drugi večer ima že v rokah nič menj ljubeznjiv odgovor. Neizrečeno ga je bil vesel, poštar pa odpravnikove priprostosti še bolj. Kajti odgovora ni nihče drugi preskrbel, kot poštar Miha. Tanki je pogostokrat pisaril, in odgovori so bili vselej popolnoma prikladni.

V necem pismu izreče zmedeni Rudolf posebno željo, da bi mu bilo nad vse drago par laščkov iz njenih zalih kit. Tej nenadni prošnji se poštar sicer začudi, toda hitro mu pride na misel, da ima póšten konj prav zalo grivo kostanjeve barve, kakor izvoljenka Rudolfova. Brž pridene pismu par najtanjših žim iz grive onega póstnega konja. Ta usluga spravi Tankega popolnoma iz dušnega ravnotežja. Kaj tacega ni mala reč; zato treba se zahvaliti osebno.

Tankega žene res spet v Rateče prehvaležno njegovo srce. Pa kako ostrmi, ko se Lenčica nič noče zanj zmeniti in se kaže tako osorno proti njemu!

Domov se povrnivši pritoži se poštarju britko o nemili mu osodi. Pa Miha ga brž potolazi, češ, da se dekleta tako potajuje zaradi strica in tete.

Ko poskuša Tanki zopet, da bi se s pismom prepričal o poštarjevem mnenji, izve zares, da sta ravno stric in teta kriva čudnega vedenja Lenčice. Odslej hoče Tanki vsak dan odposlati kako pisemce v Rateče. Toda zasobna pošta — neki umirovljeni vojak — noče se udati, da bi vsak dan hodila proti Ratečam, poštar pa tudi nima časa vsak dan brž Rudolfovo pismo prečitati in hitro skovati primeren odgovor. — Iz teh vzrokov prime Miha resno zaljub-

ljenega odpravnika rekoč: »Ali pustite svoje dopisovanje, ali pa se oženite!« Tanki si izvoli poslednje.

O nameravanem koraku naznani svoj sklep tudi očetu. Oče pošlje poštarju odgovor, ki kaže, da on sina precej bolj pozna, kot sin sebe. Kratko je bilo pisemce očetovo: »Ako je Rudolf znorel, pošljite mi ga sem!«

Poštar naznani očetu, da je le šala z Rudolfom, naj bo torej miren. Tankemu pa naroči, naj piše Lenčici snubilno pismo, v katerem jej naznani svoj trdni sklep, da jo hoče na vsak način imeti za svojo ženo, kar naj ona naravnost pové tudi svojim najbližjim sorodnikom. H krati ga zagotovi, da on ostane še lahko na njegovi pošti, žena bo pa gospodinjala in krčmarila na njegovi pristavi, kacih deset minut od poštne hiše. Tanki vse spolni in naznani tudi dan in uro, kdaj se pripelje Lenčico snubit.

Odgovor na to dobi Tanki seveda dovoljen. Kmalu se približa težko pričakovani dan in napovedana tretja ura popoldne, da gré slovesno snubit. Poštar povabi za to izredno svečanost vse, kar se v okolici prišteva dostojanstvenikom, in odpeljejo se v treh kočijah v Rateče. Med potom poučuje Miha Tankega o rateških snubaških običajih. Zlasti mu dobro zabičuje, da se nikakor ne sme predrzniti dalje stopiti, kot do srednje deske na hišnih tleh. Tudi mu pripomni, da se ni nadejati ugodnega konca, dokler mize ne pogrnejo. Tanki vse lepo verjame svojemu gospodarju, ki prevzame tudi ulogo snubača, da se more slovenski zgovoriti.

To zazijajo Ratečanje, ko se pripelje toliko gospôde z ovenčanimi konji! Vse dere pred hišo, kjer vozovi obstojé. Vse križem se poprašujejo, kaj ima to pomeniti sredi kmečke vasi. Nihče ne moreovoljno rešiti te uganjke, ki stoji sredi

njihove vasi. Le izvoljenka Rudolfova, njen stric in teta vedó o tej skrivnosti, kajti poštar se je bil že poprej zmenil ž njimi. Zato se ni čuditi, da vsi trije goste tako prijazno in postrežljivo sprejemajo in tako občujejo ž njimi, kakor bi bili že stari, težko pričakovani znanci. Videti je, da gre vse tako, kot bi se umelo samo po sebi.

Tanki se molče vstopi sredi sobe, dalje si ne upa, natančno se ravna po poštarjevem navodu. Dolgo se že pomenkujejo, mize pa le ne pogrnejo. Tankemu prihaja vedno tesneje pri srci. Slednjič vzdihne proti Mihi: »Gospod poštar, ne bo nič!« Ta ga hitro potolaži češ: počakajte, drevo ne pade na prvi mah, in se pogovarja dalje z domačimi, zlasti spregovori par odločilnih besed s stricem, kazaje mu h krati na mizo. Poslednje dejanje Mihovo je moralo imeti za Tankega zaželeni uspeh, kajti mizo začno pogrinjati ter donašati okusna domača jedila na mizo. Tanki se ves razradoščen vsede za mizo poleg svoje namišljene neveste ter se začne ž njo prijazno pogov ... Ne, ne, hočem reči z lepo prekajeno klobasico se začne prav dobro gostiti.

Kar se zgodi nekaj, kar prav neprijetno iznenadi vso družbo, razun poštarja, ki je priklical tudi to nadlogo nad ubogega ženina Rudolfa.

V sobo namreč stopi kar nevtegomalovsko opravljen človek s puško na rami, gré naravnost proti Tankemu ter ga pokliče za par trenutkov iz sobe. Vse obmolči. Zali lovec jim je sicer znan, nadlogar Urban Lipovec je to; a ta razburjenost, ki se mu bere na obrazu

in ta nenadni poziv med snubaško gostijo — to vse prestraši. Le Miha ne izgubi srčnosti, zato naravnost reče nadležnemu lovcu: »Ako imate kaj govoriti z g. Tankim, počakali bi, da mine domača slovesnost, kajti s tem motite vso odlično družbo«. Urban Lipovec hitro odvrne, da ima z g. Rudolfom Tankim nekaj prav važnega govoriti, o čemer se bodeta pa precej pomenila. Pri teh besedah vzame iz zgornjega žepa pismo ter je pomoli Tankemu; ta je razvije s tresočimi se rokami. Začne čitati, pa kolikor dalje čita, toliko bolj barve izpreminja. List pomoli svojemu gospodu rekoč: »Nezaslišano obrekovanje!« Miha površno prečita list, kajti že pred je vedel, kaj obsega. Saj sta se z Lipovcem samá zmenila, da se ženinu Rudolfu predloži pismo s podpisom neke deklice, katera tolaži v njem Urbana, naj se le nikar ne boji, da bi Tanki vzel Lenčico: ker obljuba, katero je njej dal za zakon, nikakor še ni prejenjala. Miha spregovori sedaj lepo besedo z Urbanom, naj vsaj sedaj-le miruje ter si izvoli drug čas in drug kraj, da se s Tankim samim zmenita o tej zadevi. Pri teh besedah se lovcu oko zaiskri, na obrazu se mu vidi zaničljiv smeh, ne reče ničesar in trdo stopaje odide.

Navidezni ženin je sedaj presrečen. Noč in dan sanja o rateski nevesti in o svojem novem stanu. Vsak pogovor zasuje brž na svojo bližnjo ženitev.

Pa sreča je opoteča. Le prekmalu mora to skusiti tudi ženin Rudolf Tanki. Miha ga spet spravi v najhujše zadrege, ki si jih morete misliti.

(Nadaljev. prih.)

ne hodi od doma! Nihče ne ve, kako je sedaj gledé varnosti na naših gorah. Vrnem se še-le proti večeru.«

Ko se Ivan drugo jutro vzbudi, je Martinova postelja že prazna; ko pa Martin vračajoč se zauka na Jaznem vrhu, napoti se Ivan v nasprotno stran iz doline navzgor.

»Srečno pot!« kliče Martin za njim.

»Dobro varuj!« odgovarja Ivan.

Mimo skalnatih vrhov, iz doline v dolino pelje Ivana pot tje čez goli »Škol«, raz kateri vidi navzdol krasno Vipavsko dolino, dalje Kraške gore in za temi leskeče se Jadransko morje. Tam daleč za morjem počiva marsikateri njegovih tovarišev v tihem grobu. Tudi njemu je šlo nekaterikrat trdo, pa končno je prišel vendar v zavetje, v tihi Jazni dol, po katerem je vedno hrepenel. — Sredi rebra naleti na čredo ovac, poleg nje pa vidi na skali sedeti pastirja, ki je zakrival obraz z rokami in glasno jokal.

»Zakaj plačeš, dečko?« vpraša ga Ivan sočutno.

Pastir umolkne, premeri orjaškega gorjana od nog do glave in zopet ga jok posili.

»Si li izgubil ovco?«

»Cigani so mi jo odgnali«, odgovori pastir in zopet glasno zajoče.

»Kdaj pa in kam?«

»Kaki dve uri je od tega, ko se priplazijo sem gori po grmovji, ugrabijo najlepšo ovco in beže tje v leščevje v tisto blatno jamo, kamor krščen človek ne sme, kamor hodi jokat tisti zakleti gospod z dolgo brado. Joj meni, joj meni! kaj bo rekel gospodar, ko pridem domu brez nje!« Zopet si zakrije obraz in plaka.

Kaj rad bi Ivan utolažil pastirja in mu pomagal, pa ne more. V dveh urah so cigani lahko čez hrib in dol, ali pa so se skrili res v jamo, kakor trdi pastir; tam jih ni varno iskati, ker imajo gotovo kaj orožja pri sebi. Šel je svojo pot dalje; mudilo se mu je v cerkev. Dasi je šel po strmi poti navzdol, vendar je pogled le rad splaval po lepi Vipavski dolini.

(Nadaljev. prih.)

Iz burkaste preteklosti Mihe Gorenjskega.

(Nadaljevanje.)

Pred poštno hišo stoji še danes košat divji kostanj. Po letu stoji v njegovi senci obširna »miza kamnata, na štiri vogle rezana«.

Necega popoldne sedi mala družba pod tem kostanjem, vmes tudi ženin Tanki. Ravno se pogovarjajo o njegovem ženitovanji, kar pride dr. Štrigalica, odvetniški koncipijent iz bližnjega mesta, ter naglo pozdravi zbrano družbo, potem pa brž pokliče Tankega od družbe proč,

češ, da mu ima nekaj resnega povedati. Družba, ki je od strani opazovala Tankega obraz, govorečega z doktorjem, slutila je, da mu je moral slednji naznanjati gotovo prevažne zadeve. Kmalu je pogovor končan in Tanki stopi k Mihi rekoč: »Mislite si, gospod poštar! dr. Štrigalica je pooblaščenec od nadlogarja Lipovca, da me izzove na dvojbo. Meni ni nikakor mogoče tega poziva sprejeti: kaj naj vsled tega storim?«

Miha mu brž odvrne: »Le sprejmite poziv na dvoboj. Saj niste otrok; kar pogumno se doktorju odrežite!«

Precej časa mine, predno se Tanki odloči, da je voljan sprejeti poziv na dvoboj. Z omahujočo roko se stegne po rokavici, katero mu pomoli Miha, ter jo vrže na kamenito mizo pred doktorja, rekoč: »Tu imate!«

Ta pogumni korak, ki ga je Tanki storil, spravi ga v največjo razburjenost. Brž zahteva sladkorne vode in še družih pomočkov, ki človeku preganjajo omotične slabosti. Miha pa mu z besedo pomaga, da se prej vzdrami, prigorjaje mu, naj se le utolaži, ker se zanj gotovo vse dobro izteče.

Ubogi Tanki ne more celo noč zatisniti očesa. Smrt, nenadna smrt v mladostni dōbi, in sedaj, ko je ženin . . . to je prežalostno, to je grozno!

Dvoboj je bil določen za tretji dan v Stanéh, malem gozdiči za domačo vasjo. Izbrana sta bila samokresa, in streljala se bodeta na 20 korakov narazen. Miha gré Tankemu očigled tako velevažnega trenutka na vso moč na roko. Zjutraj ga brž vzame seboj na vrt, kjer ga uri v streljanji s samokresom. Ker je Tanki silno razburjen, ne zadene niti griča na vrtu. Pri dvobojih je navada, kakor znano, da skušajo spremljevalci pred odločilnim trenutkom stranki pregovoriti, da se z lepa poravnata med seboj. Da bi pri tej priliki imel Tanki kaj pokazati, kar bi nasprotnika utegnili prestrašiti, prestreli Miha list papirja ter ga dá Tankemu. Miha se dela, kakor da je to zelo resnobno in važno; a mnogokrat se obrne v stran, da ga ne posili močen smeh pri tej burki.

Miha tudi opomni Tankega, naj sporoči svojemu očetu, v kako strašno zadrego so ga Kranjci spravili, in naj sploh vse potrebno uredi, zlasti pa spiše oporoko.

Zvečer pred onim dnevom, ko se je bilo Tankemu dvobojevati, pridejo še razni njegovi znanci poslovit se od njega. Ko jih sedi precejšna družba za mizo, povzame Miha besedo ter predlaga, naj Tanki napravi posebno listino, v katero naj sam zapiše edine besede: »Zavoljo hude otožnosti se ustrelil«, podpiše se sam in še dve priči. To se tudi zgodi. Tanki poprosi dva navzoča gospoda, da se podpišeta, in tako izgotovi listino, katero Miha brž vtakne v svoj žep. S tem je bil dovršen zadnji večer.

Okoli polnoči pokliče postiljon poštarja in mu pokaže pismo, koje mu je poštni odpravnik naročil naravnost nesti orožnikom. V pismu je stalo samo to-le: »Jutri ob 5. uri se bo v Stanéh dvobojevalo; prosim, preprečite to! R. Tanki.« Miha veli postiljonu, naj ostane doma in se spat spravi, da ne bo drugi dan dremal na vozu.

Zjutraj zgodaj Tankega že čaka okusno pripravljen zrezek in steklenica vina, toda razburjeni Tanki ne more zavžiti ničesar.

Nekoliko trenutkov, predno je bilo treba oditi v Stané, izgubi se Tanki kar nevtegoma. Vsi mislijo: sedaj jo je pa upihal! Toda Tanki se je bil podal v svojo sobo k nekemu opravilu, katerega bi se bil pač moral že preje večkrat prijeti, da bi bil izhajal bolje med tem čudnim svetom: k molitvi. Zares, Tanki je molil prav goreče, kakor se je videlo, a porok nisem za to, da je bila molitev dobra, kajti prisiljena reč nikdar ni dobra. Tankega molitev pa je bila prisiljena, ko so mu njegova nespamet in druge norčije dele tako vrv za vrat. Vest ga je tudi opominjala, da se ne sme dvobojevati: toda — čast in nevesta, to je tudi nekaj. To je bil zmešan ta ubogi Tanki! A, ko bi le poštarja ne bilo! — Poštar pa je hotel svojo saloigro ali bolje burko nad Tankim

doigrati. Rad se je smijal, to je bilo njegovo veselje. Na Tankega se je bil pa njegov hudomušni brencelj še posebej obesil, ker mu je hotel splaćati njegovo rateško snubitev. Zato gre ponj v sobo: »Na boj, gospod Rudolf, na boj za nevesto! Ali menite, da se pri nas neveste tako lahko dobé? Le urno! Nič se ne mudite!«

»A kaj bo z dušo, ako padem, gospod poštar?«

»Ne boste padli ne! Le pogumno! Lipovec bo bežal pred vami kakor zajec. Vi še sami ne veste, kaj znate!« In šli so proti Staném.

Tanki še nekaj pogumno koraka. Toda le dokler Miha ne vpraša upokojenega nadporočnika, ki je bil tudi v spremstvu: kaj bi bilo, ko bi se sedaj-le slučajno prikazali orožniki? Nadporočnik odgovori, da bi on kot častnik prevzel poroštvo, in potem se morajo orožniki umakniti. Te besede Tankega tako potarejo, da je videti kakor na vislice obsojen hudodelnik. Spremljevalci ga skušajo sicer ojunačiti, toda malo izdâ njihova zgovornost.

Tanki in njegovi privrženci dospejo nekoliko prej do označenega mesta nego nasprotniki. To dá Tankemu spet toliko poguma, da si upa izjaviti: »Čakali jih pa že ne bomo!« A kaj je to? Tam izza grmovja se že vidijo, kako junaško stopajo proti določenemu kraju. Prvi je zdravnik, ki nese v zabojčku potrebno orodje in obveze. Dospevši na kraj dvo-boja razloži vse na pripravljeno klopico.

Miha, sekundant odpravnikov, in dr. Štrigalica, sekundant nadlogarjev, začneta posredovati med strankama. A Urban Lipovec se drži pretrdovratno; zato ni zaželenega vspeha. Ne kaže torej drugega, kot samokresa pripraviti in prostor izmeriti. Obojno to prevzame zopet Miha, od strani opazujoč Tankega. Neznosno

je potr in prestrašen ubogi odpravnik. Poštarja začne smeh tako lomiti, da se mora nekoliko odstraniti. Kar stopi Tanki k njemu, rekoč: »Gospod poštar, jaz bom kar ušel!« Miha spet naredi kar se dá resen obraz in mu pravi: »Tega pa res nikar ne storite! Rajše prosite Lipovca, da odstopi od dvo-boja proti temu, da mu prepustite svojo nevestico!« Tankemu je ta predlog všeč. Brž stopi pred Lipovca, razodene mu svoj sklep in pristavi, da je pripravljen izročiti mu tudi vsa Lenkina pisma, katera mu je poslala: s tem hoče pokazati, kako resno da misli. Nadlogar se s tem zadovolji. Samokresa, ki sta bila itak na prazno nabita, sprožijo v zrak in vsa družba se razide oveseljena, seveda najbolj Tanki. Spremljevalci vsake izmed obeh strank se vrnejo vsak proti svojemu domu. Tanki pa od samega veselja kar naprej dere, ne pomislivši, da jo je vrezal po ravno nasprotni poti. Miha ga mora posebej priklicati in zavrniti na pravi pot proti domu.

Ko se Tanki proti večeru nekoliko pomiri, svetuje mu Miha, naj ukonča tisto listino, na katero je sam zapisal, da se je ustrelil zgolj iz velike otožnosti. Kajti sicer bi se moglo zgoditi, da bi si Lipovec na kak način prisvojil to velevažno listino, Tankega na samotnem kraju ustrelil in mu to listino vtaknil v žep. Sedaj se Tanki čuti spet v novi smrtni nevarnosti, ko je jedva eno prestal nenavadno srečno. Hitro preišče vse svoje žepe, pa — groza! listine ni v nobenem! Miha pravi, da je najbrže nadlogar med svojimi listinami pograbil tudi odpravnikovo in je sedaj brezdvomno v njegovih rokah. »Smrt, pa po nedolžnem! Smrt, pa po nedolžnem!« — tako začne sedaj preubogi Tanki vzdihovati.

Vendar pride k njegovi sreči še ta večer Lipovec in nekaj gospodov na

pošto. Tanki in Miha ga brž primeta zaradi tiste listine. Lipovec prizna, da je res prišla v njegovo last in da je pripravljen Tankemu tudi vrniti jo, toda s posebnim pogojem. In ta pogoj se glasi: »Rudolf Tanki mora v pričo vseh trdno obljubiti, da se ne bo nikdar več v svojem življenji ženil s tako žensko, s katero bi se ne mogel pametno pomeniti v njenem materinem jeziku.«

Tanki je s tem predlogom zadovoljen. — S tem so končane tudi vse Mihove

spletke nasproti nespametnemu ženitovanju Rudolfa Tankega.

Ko je rateški pismonoša — doslužen vojak — to slišal, kar se je bilo dogodilo, rekel je: »Ta pa, — ta! Poštar zna! Jaz sem bil pri vojakihi, a on je bil pri vragih.«

Poštar sam, ki prepušča sodbo o svojem ravnanji — ne hoteč hvaliti se — drugim, méni takó-le: »kakoršna bolezen, tako zdravilo.«

(Nadaljev. prih.)

Nevesta.

Udarci polunočne ure
Nad mirno se vasjo glasé,
Na oknu pa, nevesta mlada,
Oči še trudne ti bedé.

Oziraš v noč se temno-jasno,
V laseh se veter ti igra,
Bodočnost premišljuješ tajno,
Srcé ti burno trepetá. —

Na nebu zvezda se utrne,
Svitloba njena otemni:
Nevesta pa obraz zakrije,
Bolestno, tužno zaječi. —

In plakaš, mlada deva, plakaš,
Ti kaplje solza za solzó,
Ker plašiš se, da sreče zvezda
Že jutri utrníla bo.

Borodin.

Okamneli svatje.

(Po narodni pravljici.)

Le brzo vstani, Zorika!
Daj lasce razčesati;
Obleci krila svilena,
Natakni prstan zlati;
Pripni še venček v kitice,
Pripni si šopek v nedrije!
K poroki vedno zvesto
Popeljem te nevesto.

In brž ti vstane Zorika,
Najlepša v srenji celi,
Za roko prime ženina:
»Le urno k cerkvi beli!

K altarju tje stopila bom
In s tabo se združila bom:
Srcé pa tebe vroče —
Ljubiti vedno hoče.«

Leži dolina Ribniška
Prostrana na široko;
V ozadji góra je strmá,
Kipi v nebo visoko;
Tam steza kvišku vije se,
Da vsakdo rad počije se.
Veselih svatov tropa
Sedaj po stezi stopa.

domesti se z novo boljšo; zvestega Martina pa ne nadomesti nikdo.

Iz tugovanja predrami ga močan dež, ki pogasi ogenj in reši tako spodnje, za stanovanje odločene prostore; južni del koč, nekdanji hlev, pogorel je popolnoma.

Spati mu to noč ni mogoče. Če tudi za nekaj trenutkov zatisne trudno oko, takoj ga zopet predramijo strašne sanje, ki mu pred oči stavijo v grozovitih po-

dobah poslednje dogodke. Zdaj ga vedejo na sredo strme ceste, kjer se junaško ustavi, da pot prestriže splašenim konjem; ko zopet zadremlje, obdajajo ga visoko švigajoči plameni, iz katerih ne more uiti. Najbolj pa mu spanje bega osoda ljubega prijatelja, zaradi katerega se je bil še posebno odrekel blagodušni ponudbi hvaležnega grofa. Njegove misli so vedno pri tovarišu.

(Nadaljev. prih.)

Iz burkaste preteklosti Mihe Gorenjskega.

(Nadaljevanje.)

II. Pregraja na državni cesti.

Hišno poslopje Mihe Gorenjskega stoji na levi strani državne ceste, ako greš proti Gorotanu. Ob koncu hiše na desni strani so napravili necega leta novo cestno pregrajo. Običajno je, da zaznamujejo novo zgradbo z dotično letnico. Kakor se lahko vidi n. pr. na brzozavnih kolih, tako tudi takrat zagleda Miha neko jutro nov napis na navpičnem kolu kraj nove pregraje. Zares lepo je bila s črno barvo napisana letnica. Mihi se precej zdi, da je to delo Rudolfa Tankega. Brž gre v pisarno in vpraša odpravnika, ali vé, kdo je napravil ta napis zunaj na cestni pregraji? Tanki hitro odvrne: »Jaz«. Miha se vstopi bliže, podpré obe roki ob lediji in pravi: »Tako? Ali ne veste, da državnih zgradb ne sme nikdo namazati?« Tanki se izgovarja: »Saj me je cestar sam naprosil, da mu storim to ljubav.« Miha na to: »To ni mogoče; kajti cestar mora še-le skrbeti, da se državne reči ne poškodujejo. Sicer Vam pa želim le

srečo v tej zadevi. Imeti utegneta še kake sitnosti zaradi tega; državni gospodje so strogi.«

Sitnosti res pridejo. Miha je vedel, od kod se dobijo najhitreje.

Malo dni potem pride v pisarno cestni nadzornik ter popraša poštarja, ali mu je kaj znano, kdo bi bil napravil oni napis na pregraji? To se Tanki premikuje po stolu, začuvši tako vprašanje! Miha ga dregne z nogo, češ, naj molči; sam pa odgovori nadzorniku: »Meni samemu se to čudno zdi, da je kdo tako predržen. Videl pa jaz nisem nikogar.« Dalje nadzornik ne sili v poštarja, ampak odide; Tanki pa sedaj lože zasope.

Toda ubogi Tanki diha samo en dan nekoliko prosteje. Drugi dan namreč obstane (po Mihovem nasvetu) orožniška obhodna straža pred pregrajo skrbno jo ogledovaje. Miha zagledavši to skozi okno pokliče brž Tankega ter mu pokaže orožnike. Tanki vzdihne: »Za božjo voljo, kaj mi je storiti? Jaz se bom kar udal.« Miha ga hitro tolaži, češ, naj le

miruje, dokler ga nihče ne vpraša naravnost zastran popisane pregraje. In res, sreča, orožniki tiho odidejo, ko četovodja zapiše nekaj malega v svoj zapisnik.

Še ta dan nasvetuje Miha Tankemu, naj poprosi mizarja, ki ravno nekaj popravlja pri hiši, da bi potegnil parkrat z obličem po kolu, ter tako odstranil številke. Mizar bo to gotovo rad storil, zlasti še, če mu dá zato kak novčič. Tanki ves vesel odvrne: »Saj res, pa bo vsega konec!«

Tankega zapustivši, gre Miha naravnost k mizarju, da mu naznani, česa bo prišel odpravnik k njemu prosit ter mu prepove udati se njegovi prošnji. Izgovori naj se, da se državnih naprav ne upa lotiti, ker je to menda ostro prepovedano.

Kmalu pride Tanki s svojo prošnjo in ponudi mizarju precej drobiža, ako mu stori to ljubav. Toda mizar se ne dá podkupiti. Tanki je zavoljo tega ves iz sebe.

Vse kar se je do sedaj godilo glede cestne pregraje, pové poštar svojim prijateljem, nekaterim uradnikom. Tedaj se ti dogovoré, da pridejo necega dne kakor komisija ograjo pregledavat.

In res! Poštar in odpravnik sedita ravno v pisarni, kar pride nekaj gospodov mimo oken. Miha vpraša Tankega, ali vé, kam gre ta družba? Jedva je Tanki odvrnil, da mu ni prav nič znano, že obstanejo vsi ravno pred pregrajo. »Joj meni, pred kolom stojé!« zatarna Tanki ozrši se skozi okno. »Vendar molčite«, zakliče mu Miha, »saj se boste še izdali.«

Ogledavši pregrajo pridejo gospodje v poštarjevo gostilnico. Precej vprašajo

gospodarja, ali se mu kaj dozdeva, kdo bi bil napisal letnico na navpični kol državne pregraje? Miha odvrne v pričo Tankega: »Saj vendar nisem jaz čuvaj cestne pregraje, da me že vsak pride vpraševati zaradi tega kola! Sicer pa, da bomo imeli vendar slednjič mir, zavežem se v pričo slavne komisije, da bom v 24 urah dal postaviti nov kol v pregrajo.« Komisija je s tem predlogom zadovoljna, vendar še zahteva, da naj ji poštar svojo ponudbo pismeno predloži in Tanki naj se podpiše za pričo. S tresočo se roko stori to, če tudi se mu je lice tekom te velevažne komisijske obravnave močno razvedrilo.

Isti večer je luna prav lepo sijala. Tedaj povabi Miha Tankega na delo, rekoč: »Gospod Tanki! Sedaj greva nov kol delat. Vzemite skledo gorke vode, raskavo cunjjo in kos mijla. S tem se postavite pred kol, jaz pa se vstopim na tisti kamen pri vodnjaku na stražo. Vi drgnite in zbrisujte številke na kolu, kolikorkrat bi pa jaz zaklical »pst«, skočite v jarek za cesto, vlezite se na trebuh in se potuhnite: kajti vsake nevarnosti se moramo ogniti.

Delo se prične. Toda v par minutah zasliši Tanki že »pst« in — smuk v jarek! Nagajivi Miha spravi Tankega še tolikrat v jarek, da se mu slednjič že začne zares smiliti. Do takrat Tanki tudi številke popolnoma zdrigne.

Drugo jutro, ko se dan zasvita, gre Tanki hitro kol ogledavat. Ves oveseljen pride potem k Mihi rekoč: »Gospod poštar, prav nič se ne pozna. Ali bi ne bila midva mogla tega že pred storiti?« Miha mu odvrne: »Seveda, pa kaj, ko nama ni hotelo na misli priti!«

(Nadaljev. prih.)

Ivan jih zapazi takoj, vzame puško, ki je bila vedno nabita. Previdno se bliža košati bukvi, kjer so bile obsedele. Dobro pomeri in ustreli.

Kričaje dvignejo se oplasene gosi v zrak; štiri obstreljene pa se mečejo pod drevesom po tleh. Zelo zadovoljen je Ivan s svojim uspehom.

Ko Martin zasliši strel, priteče in vidi Ivana, ki pobira težke ptice. Veseli ga nepričakovano vezilo. Ponosen postavi drugi dan na mizo okusno prirejeno Martinovo gos. Bilo je za oba godovanje veselo in želela sta si še mnogo takih godov.

(Nadaljev. prih.)

Iz burkaste preteklosti Mihe Gorenjskega.

(Nadaljevanje.)

III. Lov na zajca.

Če tudi ni znal Rudolf Tanki prav nič streljati, nastavljal je neko zimo vendarle seneno vabo na vrt, da bi mu na ta način prišel zajec pod roke. Vsako noč je hodil gledat, če ga čaka kaj divjačine.

»Bleda luna jasno sije,
Tanki misli na svoj lov.«

Nekega dne prinese hlapec Mihi iz gozda čisto zmrznenega zajca. Miha ga postavi po koncu v odpravnikovo vabo. Po noči pokliče k sebi postiljona in mu pravi, naj gre pogledat, ali ni na vrtu zajec, njemu se je ravnokar tako videlo. Postiljon hitro opravi in pride nazaj povedat, da je res zajec pri senu. »Brž pokličite g. Tankega!« veli mu Miha. Tanki hitro skoči po koncu, vrže suknjo nase, leti na vrt, pomeri in — zajec obstoji, kakor je stal pred strelom. Tanki leti ponj, zagradi ga in prinese poštarju. Ta zajca najpred nekoliko raztegne, ker ga je mraz vsega skrčil, in reče Tankemu: »Prvega zajca, ki ste ga ustrelili v svojem življenji, bode te pač poslali svojemu bratu v Gorotan?«

Tanki bi ga bil gotovo poslal, ko bi ne bila še tisto jutro dva psa zajca

raztrgala. Sicer se Tanki kislo drži vsled te nezgode, vendar se tolaži s tem, da to pač ni bil prvi in h krati zadnji zajec, ki ga je srečno pogodil.

Necega jutra — bila je ravno nedelja — zajec zares pride. Tanki vstreli nanj in gre to srečo hitro naznaniti svojemu gospodu. Miha ga vpraša: »Ali ste ga pa tudi zadeli?« Tanki odgovori: »Nisem šel pogledat, grem potem, ko pridem iz cerkve.«

Med tem, ko je bil Tanki pri božji službi, gre Miha pogledat na vrt in spozna, da odpravnik zajca še zadel ni. Na to gre v hlev, nareže kravi žilo v repu, vjame kri in jo gre potrest od vabe po vrtu do sosedove hiše in v njegovo vežo. Tanki prišedši iz cerkve hiti pogledat, kako se mu je posrečil prejšnji strel. Kmalu se vrne k poštarju: »Zajca sem zadel, kri sem videl, a zajca ni nikjer!« Miha ga vpraša: »Ali ste pa tudi šli za krvavo sledjo?« »To mi pa ni prišlo na misli,« odvrne Tanki bolj zadovoljen in se poda zopet na vrt. Kmalu na to nastane velik hrup in vrišč v sosedovi veži. Tanki kriči: »Moje ga zajca sem!« toda sosedu se še sanjalo ni nikoli o njegovem zajcu. Ker je Tanki le prehud, pokliče ga Miha

domov na pošto in mu obljubi, da bo on ustrelil sam družega zajca, kateri mu gotovo ne bo ušel! Sosea pa, ki se mu je že zdelo, da je tu Mihova roka vmes, povabi popoldne na bokal dobrega vina, katerega s Tankim vkupaj spijó in slednjič vse z lepo poravnajo. Le Tankemu je bilo pri tem malo bolj sitno, ker mu je Miha naložil, da soseda odpuščanja prosi zaradi razžaljenja časti.

IV. Strel na kokoši.

Kakor večkrat že marsikateri gospodar, tako se je tudi Miha pogostokrat togotil, da tuje kure brskajo po njegovih njivah in škodo delajo. Tanki se ponudi, če poštar dovoli, da vse postreli. Miha meni, da se mora dotičnim gospodinjam, katerih so kure, poslati poprej »ultimatum«.

Na to povabi poštar več gospodov na odpravnikov kurji lov in določi za to poseben dan. Med tem nabije svojo puško tako, da dene kurjega perja na mesto svinčenega zrna.

Z veseljem pride povabljen gospôda ob naznanjenem dnevu. Pa je že smola! Nobene kure ni na njivo. Mihi slednjič ne kaže družega, kakor da sam spravi par domačih kur na njivo. Rajni Klemovec jih zanese tjekaj, ker se je sam ponudil, da pomaga pri tem opraviu, ter jih izpusti na primernem kraju. Kmalu jih Tanki, prišedši iz pisarne, zagleda ter radostno zakliče: »Sedaj-le so tam!« Miha ga spodbode: »Gospod Tanki, le urno, vzemite kar mojo puško, je že nabita, in brž nad-nje!«

Brzih korakov jo briše Tanki proti njivi in vsa družba za njim. Strelec se postavi na pripraven kraj in zalezuje bližnjo kuro z namerjeno puško. Poštar mu zakliče: »Tanki, ne preblizo, Tanki, ne preblizo, boste kuro razstrelili!« Kar počí puška in perje se pred strelcem na

vse strani razsiplje. Miha mu zakliče: »No, ali Vam nisem rekel, da boste kuro vso razstrelili?« Tanki gleda za perjem in pravi: »Saj res, čisto razstreljena je.« Pri teh besedah strelčevih pa se pokaže kura, na katero je prej meril, živa poleg njega in gre lepo na sosednjo njivo!

V. Strel na veverico.

Poštarja pride obiskat znana obitelj. Otroci v tej obitelji so imeli za igračo s slamo napolnjen veveričin meh. Mati dovoli Mihi na njegovo prošnjo, da sme natičeno žival dejati na divji kostanj in z nitjo privezati. Kmalu na to pridejo šolarji po cesti. Miha jih opozori na mično živalico vprašaje jih, če ni to veverica. Enoglasno vse odzove: »Je, je; pojmo po gospoda Tankega!« Poznali so ga, kako rad strelja.

Kmalu pride par dečkov iz hiše in Tanki ž njimi puško držeč v roci. Med tem pa gre Miha z obitelji v gorenje nadstropje k oknu, od koder se strelec ložje in skrivaj opazuje.

Tanki zagledavši veverico, pomeri, sproži — in veverica se prevrne, pa obvisi na niti. Strelec pogleda na drevo in zapazivši veverico obrneno, zakliče: »To je najlepša smrt!« Naglo hiti z dečkoma po lestvico, da bi dobil ustreljeno veverico. Ne traja dolgo in vrnejo se vsi trije z lestvico, katero pristavijo k visokemu drevesu. Eden dečkov spleza na povelje strelčevo do veverice, da jo spravi doli. Deček hitro potegne za nit, pretrga pri tem veverici kožo na glavi in ozadji ter jo spusti na tla. Tanki urno priskoči, da si ogleda svoj plen, toda, o joj! Slama moli veverici iz obeh koncev in nit se je drži! Brž se ozre na vse strani, ali ni morebiti kdo videl njegovega krasnega plena, in naglo zbeži v hišo!

VI. Prvi april.

Tanki se je polagoma toliko priučil pri Mihovih burkah, da je začel tudi sam poskušati tu pa tam katero uganiti. Svojo priučeno umetelnost je razkazoval nekega leta zlasti nad prvim aprilom. Ves teden je že poprej Mihi pripovedoval, katere ima »na piki«, da jih pošlje »po aprila«. In res, precéj srečen je bil v svojih poskušnjah, marsikdo se mu je vsedel na limanice.

Ko se Mihi že dovolj zdi, sklene Tankega splačati v imenu vseh drugih. Podá se na četrť ure oddaljeno žago. Tu sta bila dva žagarja, ki sta hodila tudi rada na lov. Miha pokliče blizu žagarjev k sebi mlinarjevega fantiča in mu naroči, naj brž gré poklicat gospoda Tankega, ki naj vzame puško saboj. Žagarja, ki sta slišala, kaj mu je Miha

naročil, ponudita se brž rekoč: »Naj gre rajše jeden izmed naju, saj fantič ne bo prav opravil.« Miha pravi: »To je pa še boljše, saj res! Tedaj pa lahko vzameta z doma še kak večji zaboj in gresta z gospodom Tankim skupaj v Stané. Tam ravno orje stari Govedar. On vama bo že povedal, kako je s kunami, in kje gnezdijo. Ako ravnata pravilno, utegneta stare, če ne postreliti, vsaj poloviti, mladiče pa lahko vse vjameta.«

Tanki je seveda vesel, ko vidi oba lovca, in hitro je pripravljen, da gre z njima; nesla sta saboj v Stané res precej velik zaboj. Dospevši do omenjenega kraja, vprašata ratarja na njivi: »Kje so kune?« Ta se jima zakrohota na vse grlo; naši lovci pa se spomnijo prvega aprila. Pustivši tam zaboj jo vrežejo hitro proti domu. (Nadaljev. prih.)

POMLAD.

(Zložil † J. Virk.*)

Srce v prsih se raduje,
Kadar vidim, da povsod
Vsaka stvar se oživljuje, —
Vstaja pomladanski rod.

Solnce zemljo bolj ogreva,
Vso naravo zdaj budi;
Plašč zeleni jo odeva —
Mlado krilo vigredi.

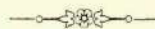
Zopet krasno zelenijo
Travniki, ledine vse,
In po trati se bliščijo
Prve mlade rožice.

Že razlega se po gaju
Radopevnih ptičev glas,
Naznanjuje v vsakem kraju
Se radosti polni čas.

Že stoji na griču bela
Črešnja vsa okrašena;
Že je zeleneti jela
Breskva vsa pomlajena.

Lastovka je priletela,
Gnezdice nabira si,
Kukovica je zapela,
Slavič zopet žvrgoli.

Novo vse življenje diha,
Mrzle zime sluha ni,
Veteri mili toplo piha — :
Ah! želim si takih dni.

*) Povzeta je pesem iz Virkovih zbirk, ki jih ima njegov dedič gosp. R. Merčun. Nekaj Virkovih pesmij bodo objavile letošnje »Drobtinice«.

ž njim toliko rajše, ker mu je žagar pri-
kimal na vsako vprašanje. — Iz usnjatih
ostankov naredila sta meh in v kuhinji
malo kovačnico. Tam kujeta motike,
krampe in drugo poljsko orodje.

Treba je tudi v resnici bilo oskrbeti
poljskega orodja, kajti glavna njuna skrb
je morala biti za poljedelstvo. Spomlad
je pa vedno bližje prihajala in nekatera
njena znamenja so se že prikazovala.
Nekateri dnevi so bili v dolini že precej
gorki in sneg se je naglo tajal. Kako
rada sta pohajala naša možaka pred
hišo, kjer je sneg najprej skopnel in je
nastala prijazna tratica. Kmalu so se
tudi na drugih solnčnih mestih prikazala
gola tla in nenavadno veselo čustvo je
začelo navdajati oba Jaznodolca. Saj
je pač prestana največja težava, prva
zima je prebita in odslej jima bode z
božjo pomočjo šlo boljše in glajše.

Nekega dne reče Ivan: »Strdi imava
še; toda čebelam bode ugajalo, če se

malo prezračijo. Tudi že dobé lahko
hrane na vresji, ki cvete na prisolnčji.
Nesi tje panj, pa z listjem ga dobro
zadelaj; noči so še mrzle.« Kakšna
radost je bila za Martina, ko so jele
frčati čebele na vse strani, a njega so
pustile popolnoma pri miru. Za nekaj
dni dišal je panj kaj prijetno, da je
bilo veselje Martinovo vedno večje.

Skopnel je sneg krog Tople jame,
dasi je bila na senčni strani. Pozneje
se je odkrila solnčna, in še le, ko je
začela peti kukovica, tudi senčna stran.
Sedaj se je pričelo veselo življenje v
Jaznem dolu. Od jutra do mraka od-
meva v dolino žvrgolenje gozdnih ptičev,
ki si znašajo gnezda. Ivan in Martin
trebita, gnojita, prekopujeta njive, valita
in razbijata kamenje, požigata grmovje
in mah; pričela se je setev.

(Nadaljev. prih.)

Iz burkaste preteklosti Mihe Gorenjskega.

(Nadaljevanje.)

VII. Samomorilec.

Marsikateri dijak, ki ostavi srednje-
šolske študije zgrešivši svoj namen za-
radi te ali one nezgode, poskuša se po-
zneje v raznih stanovih, ne da bi do
konca svojega življenja prišel do pravega
poklica.

Take vrste človek je bil rajni Tonček
K r o k a r. Iz ponesrečenega dijaka postal
je vojak; doslužen vojak je dobil kmalu
službo gospodarskega strežaja. Odloživši
strežajsko obleko uvrstil se je med diur-
niste. Nazadnje pa je bil veliko let pismo-

noša pri Mihi Gorenjskem. Pri njem je
imel prosto stanovanje in tudi hrano,
ko je bil še diurnist.

Mož se je čutil vedno nesrečnega.
Svojo nezadovoljnost je skušal pregnati
največkrat s požirkom močnega žganja.
A s tem je bilo pomagano le za toliko
časa, dokler se alkohol ni izkadil iz
Tončka (kakor so ga navadno nazivali).

Vročega poletnega dne pride nenavadno
hudo potrt domov iz pisarne. Le v tla
gleda in videti je močno zamišljen. Kar
se vstopi pred poštarja rekoč: »Jaz sem
življenja sit, najboljšje je, da se sam

končam!» Poštar, hitro premislivši ves položaj, odvrne: »Dobro, do sedaj sem menil, da ste nekako čudno zabit človek, ta vaša izjava pa mi svedoči o zdravem vašem razumu in pravi pameti. Toda nekaj vam moram vendar le naravnost povedati: »Nebes potlej le nikar ne pričakujte!« »E, ta so mi tako že davno odšla za zmiraj«, odreže se trdovratno Krokar. Miha nato: »No, če pa je taka, povejte mi, na kakšen način se prav za prav nameravate končati?« Tonček gre globoko po sapo ter zdihne: »Ko bi le imel samokres, najraje bi s smodnikovo pomočjo sklenil svoje pusto življenje.«

Miha mu nato ponudi kar svoj samokres, pa pripomni, da se nikakor ne smé ustreliti v njegovi hiši ali tudi ne preblizo poštnega poslopja. Najprevidniše naredi, ako gré k Savskemu jezeru, tam se postavi prav ob robu in si pomeri kar v čelo. Tam vsaj gotovo utone, ako bi se morda ne zadel precej do mrtvega. Tak človek pade namreč vselej na lice obličja.

S tem se zadovolivši vsede se Tonček, da spiše kratko oporoko.

Kar je obleke kaj vredne, voli jo svoji sestri. Dva srebrnika, ki sta v obleki, pa odloči za pokop, ako ga bodo hoteli pokopati; sicer naj pa poštar ukrene z denarjem, kar in kakor mu drago.

Miha mu prinese med tem prazen samokres z vžigalno kapico na prašnici.

Nepopisno ginljiv je prizor, ko se poslavljata stara znanca, po Tončkovi misli pač za zmeraj. Iz poštné sobe gresta skupaj, potem pa prekorači vežni prag vsak pri drugih vratih.

Miha jo hitro vreže čez dvorišče po stranski bližnjici na določeni kraj, in tudi dospè še pred Tončkom k jezeru ter se mu tam za gostim plotom prikrije. Krokar pa nastopi po glavni cesti zadnji svoj pot proti osodepolnemu kraju.

V tem času so solnčni žarki ozko dolino že ostavili. Dvignili so se višje ter obstali nekoliko še na gorskem vznožji in osredji, preobrazijo za nekaj minut obsežne trate v bujne prte s prav iztočno krasoto ter obdajo temno-zeleno šilovje s svetlo-zelenim pajčolanom. Pa že menijo, da so storili svojo dolžnost. Zali gozdi so spet temni, pozlačeno pa je sedaj sivo skalovje nad njimi. In glej! Razkropili so se solnčni žarki in se prikazali v rumenkasto-rudečem obsevu nebotičnih vrhov.

In, kakor bi gora odsevala, zapaziš tam nad onim visocim robom za nekaj trenotkov prav višnjekasto-rudeči plninski žar. Pa čarobne barve se že spajajo, že se je začelo večerno solnce z blede osvitljava poslavljati od najvišjih vršacev. Še zadnji pozdrav mogočnemu Prisanku, velestrmemu Razoru in debeloglavemu na jezerski strani prikritemu Mangartu — in potopljeno je poletno solnce daleč tam za gorami v morske nepristopne globine.

In gorenjski snežniki so spet rujavkasto-sivi, pa blede in goli sedaj še toliko bolj, kolikor raznobojniše in divniše prizore je večerno solnce poprej razkazovalo strmečim opazovalčevim očem.

Ko sta tako razodevala plan in gora, nižina in pečina, zemlja in nebo, da v nekaterih urah mine dnevu oblast, prikorakal je Tonček Krokar po beli cesti mimo sv. Andreja cerkvice ter kmalu dospel na označeno mesto. Ne ožrši se niti v daljavo, niti v višavo, postavi se ob zelenem robu mirnega jezercja, potegne samokres izpod trdo zapete suknje, nastavi ga pošev proti čelu (tako, da bi se ne bil mogel do mrtvega ustreliti tudi, ko bi bil samokres nabit,) in sproži. Pri tej priči se sesede na tla in obleži, kakor bi se bil v resnici ustrelil. Blizo njega

pa je vzletelo par divjih rac ter se preselilo na drugo obal hladnega jezera.

Sedaj je prišel čas, da Miha vstane iz svojega zatišja, od koder je samomorileca natančno opazoval.

Tiho se priplazi h Krokarju in — sklenivši obe roki — vzdihne na pol milovaje, na pol zadovoljno: »No, sedaj je pa revež prestal ta svet!« V tem hipu se oglasi samomorilec: »Oh, saj sem še živ, gospod, še živ! Kaj ne? Ali sem mrtev?« Miha ni vedel, ali bi se smijal,

ali čudil brezpametnemu človeku. Kakor bi se čudil, zakliče: »Kako pa, da ste se zgrudili na tla?« — »Ker sem mislil, da sem mrtev«, odgovori mirno Tonček Krokar.

Podasta se skupaj domov. Tončku je treba malo žganja, in kmalu je pomirjen. Ker se mu je v tem slučaju steklo tako čudno pa vendar ugodno, zavrne odslej odločno vsako skušnjavo hotečo mu prigovarjati, naj se sam usmrti!

(Nadaljevanje prih.)

BOLNIK.

Spotrto dušo, bolen na telesi,
Oj, lastovke, tako sem čakal vas!
Ko zemlja zdaj se s cvetjem mladim reši,
Trepeče solza mi svetla v očesi:
Presrečen sem — pomladni gledam čas!

Ne veste vé, kaj ta pomlad pomenja,
Kaj toliko mi vzbuja milih nâd!
Pač vem: nebó jednako se razpenja,
Pod njim življenje isto se začinja,
A ta pomlad mi druga je pomlad!

Na blede lice znanci so kazali,
Na moj život so gledali skrbeč:
»Ta nosi v prsih svojih smrtne kali,
V prerani grob ga homo pokopali,
Pomladi zlate on ne vidi več!« . . .

A vidim jo! Krepilni dih v prirodi
Močij mi vliva novih v bolni trup;
Skrivnostno snuje mladi čas povesodi,
Vesetje ž njim, nebeško dete, hodi,
Srcé preveva mi življenja up.

O, živel bom! Krog mene cvetje vstaja,
V radosti zemlji se žari obraz;
Prirode kras nešteti na dan prihaja,
Vse poje, cvete, svet se ves pomlaja,
Zakaj bi ž njim se ne pomladil — jaz?

Željno mi plove vid čez solčne griče,
V opravo svet je svatovsko odet;
Kako me zove k sebi, vabi, miče,
Kako budi spomin, kako mi kliče
Nazaj veselje davnih srečnih let!

Ne! Da stojim resnično poleg groba,
Samó bolestno gledal bi nazaj,
A ta pomlad, vesoljna ta svetloba,
O, to je moja, zlata moja dôba,
Kako ne gledal rad bi v ta sijaj?

In živel bom! Nesite me, stopinje,
Med živi svet, na sredo med pomlad!
Ko stvarstvo božje polno je blaginje,
Razpni, moj duh, perot v višave sinje,
Pomlad je tu, čas novih milih nâd! —

A. Funtek.

Fran Levstik.

Brzkone se še spominjaš, mili čitatelj, moža srednje velikosti in s podkovano palico v rokah, stoječega ob jutranjih

urah v senci košatega kostanja pred licejalnim poslopjem v Ljubljani. Ta mož je bil skriptor cesarske kraljeve

pokazal tudi vaše stanovanje. Saj veste, jaz možak ne morem imeti otroka pri sebi; naj bode torej: kakor mu hočem jaz biti oče, bodite vi njegova mati!»

»Alfonz!« — pokliče vdova na tleh se igrajočega, lepega, svetlokodrastega dečka — »kdo sem jaz?«

»Ti si mama.«

»Kdo pa ti je prinesel konjičke in voličke?«

Deček molči.

»To je oče«, pomaga mu ona.

»To je oče«, ponavlja deček.

»Imaš li očeta rad?«

»Rad«, odgovori deček ter priteče k Ivanu, ki ga vzame v naročje in mu gladi kodraste lase. Solza veselja utrne se mu na očesu.

Ivan se je prepričal, da je sirota v dobrih rokah in ves vesel ga je poljubil drugi dan pred odhodom. Z Jero je poračunal dosedanje male stroške ter obljubil, da bo prihodnje leto zopet prišel.

»Ne smem ji povedati, da je nedolžno dete ubijalčev sin, sicer bi morebiti ponehala njena ljubezen, ali pa bi to pozneje pravila dečku, kar bi mu grenilo mladost. Nihče, razun mene, tudi Martin naj ne zve te skrivnosti, in z menoj naj bo pokopana! Tudi se ne dotaknem premoženja, ki ga bode otrok podežoval, ako ne zapade državi. V ubožstvu naj vzraste, kakor sem vzrastel jaz. Tudi ubožec more biti srečen.« Tako je sklepal Ivan po dolgi poti proti domu.

(Nadaljev. prih.)

Iz burkaste preteklosti Mihe Gorenjskega.

(Nadaljevanje.)

VIII. Zaspanec.

Tonček Krokar je bil velik prijatelj nekaterim gosposkim navadam, pa tudi razvadam. Med družimi se je polagoma privadil vsak dan po kosilu malo posmrčati.

Necega dne so imeli pri Mihovih ravno čevljarje. Po kosilu jih Tonček vpričo poštarja lepo naprosi, naj ga gotovo pokličejo o pravem času, ker ima danes zelo nujno opravilo v pisarni in mora na vsak način ob dveh že sedeti pri pisalni mizi. To naročivši vleže se mirno, zaupaje zlasti na mojstra čevljarja staro zvestobo, na široko klop pri peči.

Kmalu potem, ko je Tonček dobro zaspal, zagrne Miha skrbno vsa okna, prižge svetilnico ter jo postavi pred začudene čevljarje. Kakor slučajno se na to Tončka malo zadene, da se zbudi in spregleda.

Kolik strah! Čevljarji delajo že pri luči, on pa danes popoldne še pisarne videl ni. Ves razkačen nad toliko nevljudnostjo posmoljenih čevljarjev, ker ga niso hoteli pravočasno zbuditi, začne se hudovati in togotiti in dirjati po hiši sem ter tje. Zares ne vé, kaj bi počel. Ves zmeden zagradi stari klobuk in debelo palico, in lopne skozi duri ven na veliko cesto.

Kaj pa to? Svojim lastnim očem ne more verjeti! Ožré se proti severu, ožré proti jugu, pa — povsodi »tam za goro svetlo je«.

IX. Nenavaden učinek pijanosti.

Miha hrani še danes malo sliko, na kateri je Mihov rojak, čast. gosp. Jože Pečar, duhovnik lavantinske škofije, a sedaj vsled mrtvoudnosti že dvanaest let vpokojen, s prav strokovnjaško umetelj-

nostjo naslikal Tončka Krokarja v jako vabljivem, če tudi samotnem prostoru. Za nas jako zanimiva slika predočuje namreč Tončka v bogati kleti, dobro založeni z raznovrstnimi sodi. Blizu Tončka moreš na tanko razločiti dva manjša sodčka. Je-li v obeh kaka »boljša kapljica«, o tem nočemo tu presojati. In če tudi Tonček, kakor znano, nikakor ni sovražen žganim opojnim pijačam, vendar recimo rajše, da Tonček pokuša sedaj-le rujno vince; vsaj tako moramo soditi po spenjeni kupici, ki jo drži Tonček Krokar v veli roci.

Pa pustimo razne sodove in sodčke, in ozrimo se v Tončka samega! V gosposki črni suknji »na škrice«, pa v belem telovniku stoji Tonček Krokar med zalimi sodovi prav zadovoljnega obraza in svetlo-rudečega nosu. Okoli visocega ovratnika ima trikrat ovito črno ruto, izpod zaznamnjane nosu pa štrlé trde brke liki narobe obrnjenim senenim vilam.

Zares, značilna slika je to! Toda, ko bi bil umeteljnik mogel opazovati Tončka na njegovega 60. godú večer, in ga moral potem naslikati, gotovo bi bil z drobnim čopičem še enkrat segel po rudeči barvi, pa tudi višnjeve bi jej bil primešal nekoliko. Potlej še le bi bil Tončkov nos zanesljiv tolmač znamenitega pripetljeja nocojšnjega večera.

Pa k stvari!

V neki gostilni igra omenjenega večera čveterica gospodov na karte. Miha je tudi med njimi. Pri drugi mizi pa sedi Tonček Krokar, pa ne sam. Šegava družica se mu je pripajdašila. Zove se v prenesenem pomenu: opica. Ravno zaradi nje (le vselej galantno!) povabi ga Miha, naj pride igrat, češ, se bo vsaj videlo, koliko in kako mu bo nemirna in nadležna družica dopuščala igrati.

Tonček prisede in nekaj časa igrajo vsi tako mirno in tiho, da Krokar zadremlje.

Miha ugasne luč, igrajo pa za šalo še zmeraj dalje. Sedaj se oglasi nekdo izmed tihe družbe: »Tonček, če hočete igrati z nami, je prav, če pa ne, le zaprite!« A Tonček se nič ne zmeni. Spet spregovori drugi rekoč: »Ne dramimo ga, saj lahko sami naprej igramo, kakor sedaj-le!« Tonček si sedaj potegne z nevkretno roko po vročem čelu, in družbi se zdi, da si je Krokar začel z obema rokama tudi oči méti.

Igrajo za šalo še dalje, pomenkovaje se kakor sicer pri igri na karte. Tu pa tam kdo tudi vdari nekoliko s členi ob mizni rob.

Kar naenkrat Tonček milo zastoka in zavpije: »Za božjo voljo! Oslepel sem!«

Ta dozdevna nesreča je pognala zaspáno opico hipoma od njega. Zbežala je, kakor ponočnin duh.

Ker bi prekanjeni igralci radi opazovali Krokarja pri luči, prižgé Miha svečo. In kakšen izraz kaže Tončkovo obličje pri luči? Par trenutkov jih kar zamakneno gleda, potem pa se mu upadlo lice razjasni. Oči je pač nategoval in jih obračal, kakor da bi se hotel prepričati, ali je resnica, ali se moti.

X. Sanjavec.

Ako kdo kupi kako posestvo ali tudi samo hišo, zgodi se marsikdaj, da si s tem kupi tudi kako živo breme, ki mu nalaga, kakoršna je že dotična pogodba, več ali menj dolžnostij, stroškov in sitnostij.

Ko je Mihe Gorenjskega stari oče kupil veliko pristavo, pripadel mu je s tem mlad posebnež, ki je imel sicer kôt izgovorjen v hiši, pa je v poznejših letih vendar dostikrat rajše nadlegoval druge ljudi za vsakdanjo potrebno pomoč. Imenoval se je Albert Mohr,

rodom Korošec. Vsaj eno kolesce v glavi, če ne več, mu nikakor ni šlo; taka je bila in taka je občna sodba o tem izrednem človeku.

Taisti gospod, ki je tako dobro zadel Tončka Krokara, naslikal je tudi Alberta Mohra, kakoršen je bil, ko je Miha imel gospodarstvo v rokah.

Naslikan je, kako stopa mimo poštarjeve hiše, ne mené se za gostoljubne stanovnike. Prostorne hlače mu ne segajo prav do rujavih gležnjev, in na bose noge ima obute stare opanke. Platenena, do kolen segajoča malha visi mu ob ledju, in v koščeni roci drži še malo vrečico, v katero menda devlje, kar sproti dobi. Na sivi glavi ima rujav klobuk s toliko štulo, da mu prikriva celó ušesa, ne pa vseh las; precejšen šop jih namreč moli zadaj izpod obilnega klobuka še doli čez zamazani ovratnik. Nekaj jih zvedavo gleda tudi pri ušesih izpod klobučinaste strehe.

Albert je Miho navadno nazival s tujim izrazom: »Schreiber«. Menda zato, ker je bil poštar in je večkrat z gosjim peresom za ušesom hodil po hiši.

Na številke, ki so se mu kdaj sanjale po noči, pazil je posebno natančno, zlasti pa od takrat, ko je zadel »ambo« v loteriji. Odslej je bila njegova najgorkejša želja in najpogostnejši vzdih: »Še enkrat vsaj ambico!« (Morda je zadel že večkrat v loteriji, toda malo kdaj je hotel vlečene številke pogledati izgovarjaje se, da mu bodo denar že sami od sebe poslali, kadar bo v resnici kaj zadel.) Miha mu je večkrat svetoval, naj si priskrbi »sanjskega praška«, po njem bo gotovo sanjal jako ugodno. Toda, kje ga dobiti?

Popraševal je že po vseh prodajalnicah domače fare, tudi po sosednjih je že stikal, pa povsodi zaman. Albert je že skoraj popolnoma obupal, da bi

se mu kedaj posrečilo najti »sanjski prašek«.

Deževnega popoldneva zagleda Miha bovškega (iz goriškega Bovca) krošnjarja počasi stopati po strmem klancu proti hiši. Spomnivši se na dolgi klopi zamišljeno sedečega Alberta, vzame Miha škatljico, napolnjeno z navadnim jedilnim praškom, ter gré krošnjarju naproti. Hitro se zmenita, naj bo to »sanjski prašek«, ako bi ga oni posebnež v hiši zahteval.

Krošnjar ni še dobro zaprl hišnih duri, že ga Albert popraša, ali prodaja on tudi »sanjski prašek«?

»Ej, bo se pa poiskalo«, odvrne obteženi krošnjar. Razloživši po veliki mizi svoje prenesljivo blago, stegne se krošnjar skrivaj v žep in podavši Albertu ono škatljico pravi: »Tukaj bo nekaj za vas!« Hlastno seže sanjarski Albert po skrivnostni škatljici in obrnivši se proti poštarju veli: »Schreiber, plačaj!« Miha na videz plača zahtevanih 50 kr.

Albert brž odpré okroglo škatljico in vsuje nekaj bele vsebine v velika usta rekši, da pojde danes zgodaj spat.

Ko ga drugo jutro Miha vpraša, ktere številke so se mu sanjale, skremži Albert svoj postarani obraz rekoč, da se mu sploh še nič sanjalo ni.

Po Mihovem nasvetu vzame danes še dvakrat nekoliko dozdevnega »sanjskega praška«, »zakaj ta prašek ima«, tako mu zatrjuje Miha, »posebno lastnost, da še-le drugi večer napravi zaželeni učinek«.

Kmalu, ko Albert dobro zaspi, vstopi se Miha s svojim postiljonom k Albertovemu vznožju in obrne proti njemu motno razsvetljen transparent, kažoč petero arabskih števil. Vsled malega sunca vzbudi se sanjavec ter zré nepremično v velike številke, pred njim v nočni temi plavajoče. Pa mračna svetloba vedno bolj pojema in vseh petero števil pola-

goma zginе. Vse je tiho. Albert zopet sladko zaspi.

Miha in njegov tovariš se tiho po prstih plazita od sanjavčevega ležišča.

Drugo jutro Mihi ni bilo treba popraševati Alberta, ali se mu je kaj sanjalo. Saj mu je na vse zgodaj že sam prišel pravit, da so se mu zares sanjale številke, katere bo tudi stavil pri prvi priložnosti in se tudi potem sam na svoje oči prepričal, ali je kaj zadel.

In res je stavil že drugi dan terno in ambo ter vložil ves denar, kar ga je nabral v poslednjih tednih.

Je pred Albert težko pričakoval »sanjskega praška«, bil je sedaj še bolj nestrpen, kdaj pošta pripelje stavljeno terno ali »vsaj ambico«. Dolgo ni poštnega voza, slednjič vendar pride.

Ko s poštarjem primerjata stavljenе in vzdignene številke, ne moreta skoraj verjeti svojim očem, da je terna zares zadeta. Dvakrat in trikrat primerjata številke, pa vselej se lepo vjema.

Toda smola se drži reveža povsodi, naj poskuša, kar hoče!

Miha namreč še bolj iznenadjen spozna, da je terna zadeta le v Trstu, ne pa v Gradcu, kamor je bilo stavljeno.

Če je že vsled tega preobrata postal Albert, kakor bi ga bil polil z ledeno-mrzlo vodo, morete si misliti, kako nezrečeno globoko ga je potrlo, ko je spoznal, da mu je ušla tudi draga »ambica«. Zgrešil jo je bil ubogi sanjavec ravno »pri piki«.

(Nadaljevanje prih.)

Kresna pesem.

(Pevana v Gribljah, tri četrt ure od Podzemlja pri Metliki¹⁾. Zap. Janko Barle.)

Pri vasi na razpotju naložé fantje velik ogenj in tam pojó in se zabavljajo pozno v noč; nekaj deklet gré pa „v kres“. Gredó po četiri in četiri skupaj, vedno jih spremlja tudi jeden fant, kateri jim piska, one pa kresujejo. Ko pridejo k hiši, zapojeta prvi dve:

»Bog daj, Bog daj dober večer,
Daj nam Bože dobro leto!²⁾«

še prvi dve ne nehata, vže začneta drugi dve:

»Za večerkom bolje jutro.
Ran'te, ran'te³⁾ ranitelj —
Ranitelj, petelini.
Oj devojka, devojčica,
Kamój si se juroсила?
Tamoj doli zelen borek.

¹⁾ Uredništvo ima že več kresnih pesem in drugega narodnega blaga, ki ga bode ob priliki priobčevalo.

²⁾ To se poje za vsako kitico.

³⁾ Früh aufstehen.

Kaj boš tamoj delajući?
Zlato reso trgajuča.
Kaj boš z reso delajući?
Zlatila bom gradom ključe.
Kaj boš s ključmi delajući?
Šla bom gledat, gdo je v gradi.
V gradi jeso devet bratci,
In med njimi jena sestra
Ona jima troje prosce,
Prvi jeso jod gospode,
Drugi jeso jod miseca,
Tretji jeso jod sunašca.
Bratci so se spominjali,
Kam bi sestro bolje dati.
Gospoda so prelohola,
Prelohola, pregizdava.
Misec se pa premlajuje,
Premlajuje, postaruje.
Sunašcu bi najbolj dati,
Sunašce je zmir jednako,
Lipo sije, ludi grije.

sam seboj je bil zadovoljen, da mu je prišla v glavo ta misel. Nihče pa ni bil tega bolj vesel, kakor Martin, ki je začel sam za-se hitro ponavljati: »Lepi dol, lepi dol.«

Mnogo je bilo še dela v Jaznem dolu. Stara drobnica obrodila je vedno redkejše kaj sadu, zato je Ivan sadil in plemenil sadno drevje okrog hiše. »Ne dvomim, da bode sadje tukaj rastle«, pravi; »saj je dolina v zatišju in z vlažnostjo ravna po svoji volji, kakor nama je potrebna«.

S trdno voljo in vstrajnostjo pri delu priborila sta si naša gorjana potrebnega kruha iz poprej puste zemlje. Še večjo vstrajnost potreboval je Ivan, da si je pridobil zaupanje in spoštovanje pri svojih soobčanih. Priprosti ljudje niso znali ceniti zarastkov na njegovem obrazu. On sam pa je preponizen, da bi se hvalil s svojo hrabrostjo, moški njegov značaj mu ne dovoljuje dobrikati se ljudem, ki se ga skoraj ogibljejo. Pozneje se le, ko je bila odstranjena skrb za obstanek in je imel tu pa tam priliko pokazati z dejanjem svoje blago srce, pridobil si je s časom splošno zaupanje in spoštovanje.

Seveda, zunanje se ta drugačna razmera ni kaj močno kazala. Saj je bil preveč oddaljen od svojih sosedov, da bi mogel čutiti njihovo prijaznost ali neprijaznost. K večjemu, da so ga ob nedeljah radi pozdravljali in pred cerkvijo

tudi obstopili možje, ki so se zanimali za njegove nasvete in njegove misli. Na dom pa niso mnogokrat prišli k Ivanu razun tedaj, kadar mu je treba bilo kake pomoči pri delu. Vendar je pa bil bolj domač, ko je bilo treba drugim pomagati. Tu mu ni bilo odveč delati celi dan sosedu; ko je prišel večer, je urno in neopažen zginil.

Kar je Ivan videl križem naše domovine, znal je uporabiti tudi doma. Imel je že lepó zalogo volne od domačih ovac, pa tudi kupoval jo je od gorjanov. Zdaj jo oddaja gorjankam, da mu jo predejo v dolgih zimskih večerih; druge pa uči in jim daje opredeno plesti v tople nogovice in jopice. Te prodaja v bližnje in daljne kraje, in gorjanke so mu hvaležne za lepi postranski zaslužek, ki jim ga je naklonil.

Martin je znal plesti lepe koške. Zdaj uči domačega pastirja nabirati leskovih šib, sušiti, krojiti in plesti iz njih lepo posodo. Mladina mu nosi izdelane koške, za katere vé Janez kupca. Tako je imel deček po zimi vedno obilo dela. Martin ga je naučil tudi čitati in pisati. Ivan pa mu je bil učitelj v krščanskem nauku, ker je bil resnejši od Martina. Slučajno se je zval deček Janezek: videlo se je v tej hišici, da se ljubezen ne ogiblje priproste koče, kajti Janezek je bil obeh ljubljeneec.

(Nadaljev. prih.)

Iz burkaste preteklosti Mihe Gorenjskega.

(Nadaljevanje.)

XI. S Pivcem.

Miha je bil na plesnem venčku v Péčah pri Podkloštru. Ker takrat ni imel na

pošti odpravnika, moral je paziti, da se do dveh spet vrne s Koroškega domov. Zato po 11. ponočni uri ostavi veselo družbo ter se napoti sam samecat domov

čez »Koren«. Ker noč ni pretemna, ubere jo v goro gredoč po znani mu bližnici, katera pa se v posebnih krajih spet strne z državno cesto.

Ravno ko stopi s stranskega pota spet na glavno cesto, pride mu naproti neki človek, katerega Miha pozdravi želeč mu: »dobro jutro!« Neznanec se ustavi, obrne ter pridruži Mihi.

Ko stopata že kakih trideset korakov skupno, popraša ga neznani tujec, če se ničesar ne boji. Miha hitro in neustrašeno odvrne: »Jaz ničesar!«

Še nekoliko naprej reče neprilичni tujec Mihi, da se on kar čudi, kako bi se samotni človek ne bal ničesar, ako ga pot vede v tako poznem času čez goro.

Nepričakovane besede nadležnega neznanca sicer Miho osupnejo in vzburi, vendar ne zgubi samozavesti, temveč reče: »Ko bi se jaz koga bal, ne bil bi se napotil po noči iz doline, sicer sva pa sedaj dva.« In potrka se junaško na prsi nadaljuje Miha: »Jaz sam se dveh ne bojim, vi boste pa tudi že zmagali jednega; torej lahko pridejo trije.«

Sumljivi človek, ne kaj stvarnega odgovorivši, zasučé pogovor hitro na druge predmete iz vsakdanjega življenja. Tako se pomenkovaje stopata navkreber.

Ako greš čez Korenski prelaz s Koroškega na Kranjsko, zapaziš vrhu gore na levi strani strmega klanca prijazno vasico z mično božjepotno cerkvico Matere Božje. »Strmec« (po nemško »Krainberg«) je to, podružnica fare svetega Lenarta »pri Studencih«. Prekrasen razgled po okolici Beljaški, proti Rožni Dolini in celó góri proti Vrbskemu jezeru očara vsacega, kdorkoli ima kedaj priliko občudovati lepo Koroško z romantične višave.

Z velike ceste drži stranska pot na Strmec, sama pa se v širokem ovinku

razteza okoli gore, dokler se na oni strani spet bolj ne približa Strmcu.

Ko prideta oba potnika do prvega razpotja, vpraša nočni tovariš Miho, ali namerava kaj stopiti v mitniško krčmo za Strmcem. Zvedši od Mihe, da mora biti ob dveh doma, krene jo radovedni nadležnež, ne da bi črhnil še kake besedice, kar po stranskem potu skozi gosto vejevje proti Strmcu.

Mihi se začno lasje groze jeziti, če tudi je močna oseba. Vendar, ker ima le nekaj korakov še do c. kr. mitnice, odganja strah dosti lažje.

Do mitnice prisopiha ravno v trenutku, ko mitničar luč ugasne. Miha glasno potrka in mitničar prižgavši spet luč, spusti ga v gostilniško sobo. Seveda mu Miha naglo razloži, kako ga je ravnokar spremljal zeló sumljiv človek.

»To je Pivec«, seže mu mitničar v besedo, »saj je bil pred dobro četrto ure tukaj, tamkaj-le na mizi je pustil še malo žganja.«

Miha je vedel sedaj dosti, saj ni slišal tega imena nocoj še le prvič.

Sam noče domov, mitničar mora z njim. Pa saj se ne brani. »Bosta vsaj dva cesarska človeka skupaj«, tako je rekel čuteč se jako počesčenega, ako spremlja c. k. glavnega poštarja.

Oborožita se z debelima gorjačama. Saj je bilo tudi treba. Miha namreč še žepnega nožka ni imel pri sebi, kaj še le kaj gromovitega! In vendar se je delal poprej v sili, kakor bi bil dvema huditima kos!

Kakih tristo korakov naredivši, začujeta v bližnjem košatem grmovju tiho pogovorjanje. Mitničar jo hoče kar nazaj pobrisati. Toda Miha, pomneč svoje dolžnosti, poprosi ga, naj ga spremi vsaj do »Bistriškega grabna«. Mitničar mu svetuje, naj počaka malo, dokler on ne stakne pomenkujočih se oseb.

Nekaj časa stoji Miha na državni cesti, ne da bi mogel odkod zaslišati kakega človeškega glasú. Hipoma pa začuti bližajoče se korake, in kaj mu kaže družega, kot v plesni svečani opravi vleči se za mokrotni grm tik sebe.

Koraki odidejo mimo. »A čegavi so bili ti koraki?« To vprašanje vznemirja sedaj prestrašenega Miho. Saj bi se kar vzdignil, ko bi vedel, da so bili mitničarjevi, ne pa Pivčevi ali katerega njegovih pomagačev.

Slednjič mu pomaga iz hude zadrege znani glas mitničarjev, kateri ga tiho pokliče, naznanjujoč mu, da je sedaj vse mirno in molčeče.

Spremivši Miho do »Bistriškega grabna« vrne se mitničar proti domu. Miha pa premišljeva, v kolike nevarnosti more človeka spraviti plesni venček, in h krati vesel svoje očitne pogumnosti ravno nasproti Pivcu, pospeši svoje korake čez plano Poljano na kranjski svoj dom. —

Minolo je nekaj let, odkar se je bilo to pripetilo.

Miha ima nekaj opravka pri svojem prijatelju v Bovcu. Domov se vračajočega čez Predil vjame strašna nevihta in silna ploha. Tedaj gre vedrit v Adamovo krčmo.

Od nasprotne strani dospè ravno takrat vojaška straža, ki se poda tudi pod krčmarjevo streho iskat varnega zavetja. Vojaki celovške posadke povedó, da imajo v svoji sredi uklenenega hudodelnika oddati kaznilnici v Gradiški.

Kaznjenec hodi Miho v jedno mer pogledovat, za kar pa se Miha ne zmeni kaj pride. Tedaj pa spregovori jetnik vprašaje Miho, ali se ne spomni, da je šel pred več leti v pozni noči čez Korenski prelaz? Miha domislivši se spredaj opisanega dogodka reče hudodelniku, v katerem je sedaj spoznal zloglasnega Pivca, da njega kar strese, kadar se spomni tiste noči. Nato ukleneni Pivec:

»Veste, vi ste se takrat bali mene, jaz pa vas!«

V spomin prejšnjega dogodka in tega sestanka podari Pivec Mihi lično škatljico za vžigalne klinčke, kakoršno se je naučil izdelovati v celovški kaznilnici.

* * *

Kdo in kaj je bil Pivec? Pivec ali tudi Pivcelj imenovan je bil to na koroško-kranjski meji, kar Dimež v okolici kranjski in kameniški, če tudi Dimežu menda ni nihče rekel: Dimežek.

Porojen je bil na jugozapadni strani Koroške in postal je s časom tat, ropar, tolovaj. Pribočnik mu je bil neki Pajek. S kakim gospodarjem se je Pivec tu pa tam kar pogodil ter mu naravnost naznanil, koliko zahteva, ako hoče gospodar imeti mir pred njim.

Marsikdaj sta s Pajkom naredila tudi prav rokovnjaški.

Jednoč pelje rajni Jurca od kranjsko-koroške meje žito in prešiče v Beljak. Pod Strmcem pristopita k njemu dva moža ter ga, kakor ljubljanski vžitninski pazniki, poprašata, kaj pelje. Ko zvesta, kaj je na vozu, rečeta: »Jednega prešiča bova kupila midva.« To napovedavša sežeta po prešičevih nogah, zvlčeta krulečo žival raz voz ter odideta po stranskem potu ne mené se za prestrašenega voznika. Kaj je hotel? Saj jih še ni upal objaviti, boječ se od njihovih pajdašev mnogo hujšega.

In kakšno srečo, ali skoraj bi rekel, kakšen nos je imel Pivec gledé orožnikov!

Necega večera pride Pivec k Mihovim drvarjem v kočó hoteč pri njih prenočiti. Pa kmalu stopi iz samotne kočé in ozrši se po okolici reče: »Nič se mi ne zdi kaj varno pri vas, nocoj bom rajši drugje.«

Še ni minola ura po njegovem odhodu in že so zasledovalci Pivčevi pri poštarjevih drvarjih. »Pred jedno uro

nekako je bil tu«, tako so delavci mogli potolažiti nejevoljne orožnike.

Nekje drugodi je bilo, da ga je spri-jena razuzdanka, zapazivši od daleč obo-rožence, skrila pod čeber. Vse so pre-gledali in preobrnili po njenih shrambah, čebra pa le ni odveznil nobeden; zato je bil njihov trud spet zaman.

Kar pa se je zgodilo že toliko sa-tanskim malopridnežem, če tudi se je vse treslo pred njimi, spolnilo se je tudi pri Pivcu.

Njegovega družeta vjamejo pri nekem ropu. Pivec spet srečno uide. Gosposka pa Pajku obljubi polno prostost, ako jej on izda Pivca. Pajek v to privoli. Gré tedaj ter nagovori Pivca, da bi posku-

sila oropati cerkev sv. Križa na Peravi pri Beljaku. Razbojniški načelnik, zado-voljen s tem predlogom svojega vrlega pribočnika, napravi načrt, kako bi se na-kana mogla zvršiti najvspešneje.

Pajek se podviza gosposki naznanit čas, kdaj se misli Pivec lotiti dela. Gosposka postavi oboroženo stražo v primerno za-tišje.

Ko ropar pride, planejo nanj. Toda ne uda se jim kar na golo povelje. Začne se pobijanje. On jih več rani, pa tudi njega krvavečega poderó k tlam. Hitro ga uklenejo in odpeljejo ga v ječo.

S tem je bilo končano njegovo po-gubno in grozopolno početje.

Umrl je v Gradiski. (Nadaljev. prih.)

Ponočni ples.

Ko luna na nebu zasveti
In zvezdice se zabliščé,
Iz jezera vode šumeče
Dev krasnih vijó se vrsté.

In druga za drugo se dviga
Ter roko sosedi poda;
Zapojejo pesmi veséle,
Zarajajo vrhu vodá.

Glas pesmij njihovih razlega
Se skozi lesovje temná,
Da čuje ga ptičica slednja,
Da čuje ga slednje drevó.

Ko zôra pa solnce pripelje,
In solnce pripelje lep dan:
Končano je rajanje nočno,
Spev Vil nad vodó je končan.

Po vejah pa ptice krilate
Glasove jasné žvrgolé,
Kakor je prepevale v noči
So Vile plešóč vrh vodé.

J. Z.

Fran Levstik.

(Nadaljevanje.)

Leta 1866 je spisal v štirih tednih slo-vensko slovnico v nemškem jeziku: »Die slovenische Sprachlehre nach ihren Redetheilen. Behandelt von Franz

Levstik. Verlag von Giontini.« To je kratka, pa jedrnata in duhovito osno-vana slovničica, dasi je v hitrici zgotov-ljena, ter hrani v sebi mnogo dobrega

Iz burkaste preteklosti Mihe Gorenjskega.

XII. Le pogumno!

Bilo je tistega leta, ko so na Gorenjskem delali težko pričakovano železnico.

Nekega jutra se je rajna Ragljica iz cerkve počasi domov gredé parkrat prav radovedno ozrla nazaj, kakor bi nekoga prav željno pričakovala.

Nekaj časa se noče nihče prikazati. Ko se pa tretjič ozre, zagleda v svoje največje veselje, kako se peha za-njo najboljša njena prijateljica, Urša Ropotulja, hoteča jo na vsak način dohiteti. Prijazna Ragljica seveda kar postoji kliče proti stari prijateljici, naj vendar malo urniše vzdiguje svojega rojstva suhe kosti.

Ko sta bili še sedem moških korakov narazen, vpraša že Ragljica Ropotuljo: »Ali kaj veš, ali jih že imajo?« »Kóga pa?« odvrne Urša, kateri še ni bilo nič znano, kaj se je zgodilo preteklo noč v domači vasi. »Nazamansko«, tako se je Ragljica po svoji navadi začudila, »ali še nič ne veš, da so nocoj tatje poskušali vlomiti v Kajžarjevo prodajalnico?« Urša na vsa usta zazija in še-le za nekaj trenutkov more spregovoriti: »Kaj, tatje?« »Da, tatje, pa so jih srečno odpodili«, zatrjuje Ragljica, vesela, da je vendar spet enkrat ona mogla Ropotulji povedati nekaj novega, »nočni čuvaj je je zapazil in brž sklical nekaj ljudij, ki so tatove prepodili že s samim vriščem.«

Ko se prvi vaški klepetulji tako zivahno in z rokami mahaje pomenkujeta, pristopi k njima rajni imoviti Šimen, kateri jima pové, da je tudi on slišal po noči, kako so trije ali štirje urno tekli mimo njegovega stanovanja, pa do sedaj le ni vedel, kaj naj bi bilo dalo temu povod. »K meni naj se poskusi

kdo vtihotapiti, k meni!« pristavi pogumno Šimen, »jaz bi mu pa sam dobro posvetil; ne bi prišel zdrav z mesta, ako bi ga jaz pograbil.«

Na voglu Makovčeve hiše se razide zgovorna družbica. Ragljica gré kar po stranski ulici domov, Ropotulja se obrne naravnost proti Kajžarju, da pozvé iz prvega vira, kako je bilo prav za prav, Šimen pa hiti k Mihi naznanjat oplašljivo novico. Proti Mihi se dela še pogumnejšega in odločnejšega, kakor se je grozil poprej. Pové tudi naravnost, da ima on zmiraj dosti orožja pripravljenega za slučaj, ako bi se kdo drznil lotiti tiste skrinje v njegovi spalnici.

S to izjavo je Šimen podnetil Miho, proti kateremu je že poprej večkrat naglašal svojo pogumnost in neustrašeno srčnost. Miha sklene bahaškega Šimna dobro izplačati.

Najpred se Miha zmeni s Šimnovo ženo Mino, da na tihem odstrani in poskrije vse nevarno orodje in orožje iz spalnice. Potem naznani vsem sostanovalcem, da pride drugo noč sam poskušat Šimnovo pogumnost.

Miha zagotovljen, da je smrtna nevarnost zanj skrbno odvrnena, zleze v temni noči okoli najstarejših ure, ko je Šimen že spal, skozi okno prav tiho v Šimnovo spalnico. Vse je mirno. Miha, priplazivši se k zakladnici, poskusi pokrov pridvigniti. Pokrov malo zaškriplje, Šimen se zbudi in popraša bolj mirno: »Mina, ali si ti?« Vse mirno, vse tiho, ničesar se ne gane, nihče se mu ne odzove. Kmalu se Miha vnovič uprè v pokrov, kateri sedaj zaškriplje nekoliko glasneje. Spet se Šimen oglasi, pa že bolj plašno: »Za božji čas! Mina, ali si ti?« Še jedenkrat zaškriplje in zaropota skrinja, toda Šimen se ne more več ohrabriti,

ne upa se več oglasiti, sapa mu zastaja, kakor bi se bila vsedla nanj môra!

Ker je bila Šimnova postelja prav tik okna, misli Miha, da je Šimen zbežal skozi priprto okno. Da bi se pa vendar prepričal, ali ga slutnja vara ali ne, stopi k postelji in potipa rahlo z roko po odeji. Pri tej priči Šimen obupno zakriči pod odejo, skoči iz postelje, obrne se proti oknu in puhne skozenj na veliko cesto. Zunaj pa se na ves glas zadere: »Tatje . . ., roparji; pomagajte, pomagajte!«

Grozni krik privabi vse one, s katerimi je bil Miha sporazumljen, iz njihovega zatišja. Odpró vežna vrata, in Šimen vstopi v beli obleki v vežo. Tu stoji na okrogli mizi prižgana svetilnica, toda vkljub temu zavpije Šimen, in sicer obrnen proti stopnjicam v globoko klet: »Mina luč, Mina luč!«

Med tem pa zbeži Miha po drugih stopnjicah pod streho. Vsi začno siliti v Šimna, naj gré najpred pod streho pogledat, morda je preplašeni tat pobegnil gori. Toda Šimen pravi, da ne gré, če ga ne spremijo vsi. V to privolijo. A do-

spevši blizo vrhne stopnjice, ne upa si Šimen več naprej. »Le vi pojdite, le vi! Jaz ne grem, pa ne grem. Ta pošast tatinska!« — In tiščal je druge pred sebe.

Kar nekaj zašumi pod vrhom, in vsi zbeže po širokih stopnjicah v vežo. Šimen se gre obleč, vzame dve sekiri, vsede se tako oborožen na težki pokrov svojega zaklada, kjer tudi presedi vso noč. Drugim pa prepové zaspati.

Miha čuteč, da je veža izpraznena, odide tiho domov spat. Zjutraj pa se poda proti Šimnovemu stanovanju. Šimen, ki je že vsem sosedom naznanil nocojšnji dogodek, pride Mihi nasproti rekoč: »Slišite! Nocoj je bila grozna reč. Tatje so nocoj k meni vdrli. Jednega sem že skoraj imel, pa te presnete ženske mi niso pustile, da bi ga bil zagrabil!«¹⁾

¹⁾ Da ni bilo treba pogrešati v listu mnogo-vrstnosti, nismo priobčevali teh dogodbic nepretgoma. Mogli bomo torej še v prihodnjem letniku podati jih nekaj blagovoljnim čitateljem v zabavo, kar bode lahko, ker je vsaka dogodbica celota sama zase.

Oblak — sreča.

Pod nebom plaval je oblak,
Kot perje zdel se je lehák.
Vetriček se je z njim igral,
Ga dalje proti jugu gnal.

Zamán za njim se je okó
Na svitlo vpiralo nebó:
Vetriček ga je dalje gnal,
Ni gledati ga meni dal. —

Tako i srečo le kratkó
Nam daje gledati nebó,
Oj naglo, naglo proč od nas
Odžene nam jo veter — čas.

† Jos. Kobal.¹⁾

¹⁾ Jako nadarjen in vrl mladenič, dijak v Gorici, umrl 23. julija t. l. Naj hranijo te vrstice njegov spomin.

